

דברי סיבום לפרק "מקום שנהגו"

כדברים שהיו ענינה של מסכת פסחים סוכם כי אין איסור מלאכה גמור בערב הפסח, והדבר תלוי אך במנהג המקום, מקום שנהגו לעשות מלאכה — עושים, ובמקום שנהגו שלא לעשות — אין עושים. ובכלל ממעטים מאד במלאכה בערב הפסח, כפי שנוהגים לצמצם במלאכה בחול המועד.

הכלל הגדול שנאמר לענין מנהגי ערב פסח קיים לגבי כל המנהגים כולם. אדם היוצא ממקום שנהגו בו איסור, אם משום שקבלו אנשי המקום איסור ידוע על עצמם או מפני שהדבר קשור בטבע המקום, כל עוד אינו עוקר בשלמות ולגמרי ממקומו הקודם — עדיין חלים עליו כל האיסורים של מקומו הקודם, ונוסף לכך — כל החומרות של המקום בו הוא נמצא עכשיו. טעמו של האיסור שלא לשנות ממנהג מקומו נובע מן ההנחה שכל מנהג יש לו תוקף בנדר, ונדר של רבים אין לו דרך התרה פשוטה, וחובות המוטלות על בני מקומו חלות עליהם גם אם אינם מצויים עתה בו. ואילו החובה להחמיר במקום שהוא בא אליו — כרי שלא יהא נבדל מבני המקום בו הוא נמצא, ויביא הדבר למחלוקת. אבל טעם זה עצמו גורם שבמקרים מסוימים אי אפשר לקיים את כל החומרות. משום שהשינוי ממנהג המקום גורם למחלוקת. ובמקרים אלה חייבים לנהוג מנהגים חריגים בצנעה.

בתוך השיקולים השונים בדבר שמורה על מנהגי המקום, יש אף הבחנה בין מקומות שונים, ארץ ישראל כמרכז תורה ויהדות, חשיבותה מרובה יותר מזו של מקום אחר. וכמו כן יש מקומות שמנהגיהם נקבעו שלא כדיון או שנוצרו מחמת טעות. כללו של דבר, לענין שינוי המנהגים יש לשמור על שני שיקולים: שאדם היוצא ממקומו צריך לנהוג כחומרות כל המנהגים, ושנית — שיש לאדם להזהר שלא להגיע למחלוקת עם אנשי המקום החדש על ידי היותו שונה מהם במנהגיו.